

MARIJUS ŠIDLAUSKAS

Vargas dėl Donelaičio

Švenčiant klasikų jubiliejus visada sveika supurtyti pačią klasikos sampratą, kuri, natūralu, apsineša dulkėmis ir nuosėdomis. Ir klasika tampa tuo, ką kiekvienas laiko privalu perskaityti, bet niekas nebeskaito. Pacituoti dar galima, galima pagirti (harmoninga, saikinga, pavyzdinga ir visokeriopai vertinga) – bet neskaičius, iš nuogirdų. Lietuvių klasika kelia dar ir papildomų rūpesčių, nes „yra gaudi, rimta, skaudi, kad ir maloniai. Žinoma, dažniausiai ir tautiška. Lietuviui gera vargti, gera liūdėti, taip jau yra. Ir be vilties, kad bus kitaip. Nes klasika tęsiasi. Rimtosios klasikos tekstai turi dirbti, plušti. Lietuviškai tariant, klasika neapsieina be perdirbinių, variacijų, parodijų...“ Čia cituoju nerimtai rimtą Rimanto Kmitos straipsnį „Klasika yra kada...“, išspausdintą 2012 m. almanache *Baltija* (p. 166). Ir dar priduriu nuo savęs – klasika neapsieina ir be provokacijų.

Į saulėlydį krypstantys jubiliejiniai Kristijono Donelaičio metai tarsi patvirtina, kad savo šakninį klasiką prisimename daugmaž klasiškai – dirbame plušame gaudžiai rimtai ir tautiškai maloniai. Gyvybės ir tikrumo tame plušėjime maždaug tiek, kiek domėjimosi gyvaisiais klasikais (ir literatūra apskritai), kurie tegu kantriai palaukia – pašlovinsime, kai numirs. Pagerbti *Metų* autoriui sudaryti pavyzdingi renginių planai ir solidžios komisijos, vyksta privalomos (paprastai privalomai tarptautinės) konferencijos, kultūriniai leidiniai spausdina užsakomuosius straipsnius ir organizuoja apskritus stalus, netrūksta meninių perdirbinių, variacijų ir šiaip visokių akcijų bei interaktyvumų, kuriuose demonstruojame savo sąmoningumą – kartais klasišką, o kartais klasinį. Pastarąjį gal dažniau, nes juk gražu pasitarnauti savajai, pažangiausiajai klasei, ar ne? Na, o kaip provokacijos? Kokio jos lygmens, koks jų gyvybės ir tikrumo užtaisas?

Nesureikšminkime šiuokart maištingų paauglišių reakcijų, su kuriomis Donelaičiui tenka susikauti mokykloje. Tai bendresnis klasikos kanono kazusas, kuris ne ką saldesnis ir Žemaitėi, Maironiui ar Dionizui Poškai, ir kuriam, be politinių, sociokultūrinių pervartų, tenka atlaikyti dar ir paauglystės hormonų audras. Pamenate tokią į pilnametystę besiveržiančių mergužių knygėlę (Julija Perekrest, Ieva Varneckaitė, *Noriu Nobelio*, Baltos lankos: Vilnius, 2002), kuri

labiausiai patiko jų tikybos mokytojui? Primenu, kad ten mokykla tapatinama su kalėjimu, gyvenimas lyginamas su tualetiniu popieriumi, o pabaigoje vis dėlto daroma didžiadvasė išvada, kad nusižudyti dar neverta. Gal įsidėmėjote ir toje knygelėje Donelaičiui taikomą epitetą – *supistas*?

Pastarojo žodelyčio autentikos sumetimais necenzūruoju, nes jo nepadorumas čia daugiau emocinės stilistikos, o ne dalykinės esmės reikalas. Nes to paties galo yra ir tokie pasakymai kaip *susmirdusi boba* ar *kaimo grafomanė Žemaitė*, kurie priklauso jau ne naivioms moksleiviukėms, o vyrukams, pretenduojantiems į pramogų kultūros banginius. Esmė ta, kad daliai mūsų naujosios šviesuomenės tokie *pažangūs* įvertinimai visai patinka O čia jau slypi įdomesni dalykai ir smagesnės provokacijos.

Provokuojančio santykio pavyzdžių nūnai pasiūlo ir gimtoji literatūra. Su die adoruojančio, pagarbaus kalbėjimo apie Donelaitį tradicija (Salomėja Nėris, Kazys Bradūnas, Justinas Marcinkevičius), kuri jau išsisėmė, o naujo, konstruktyvesnio santykio modelis dar nesusiformavo. Užtat atsirado niša ardomosioms diversijoms, kurioms itin palankus dekonstrukcinis postmodernizmo klimatas. Bene aršiausią dekonstrukcinę ataką randame Kristinos Sabaliauskaitės 2012 m. išėjusioje apsakymų knygoje *Danielius Dalba & kitos istorijos*. Panašu, kad šiai publikos mylimai ir sąskaitų su akademinė kritika turinčiai autorei reikia konflikto (revanšo?), priešingų jėgų kaktomušos. Baroko dailės žinovė, ji mėgsta *chiaroscuro* – stiprių šviesos ir tamsos kontrastų – principą. Regis, šį principą iš jos bus perėmęs ir temperamentingasis Dalba – dalbiškai.

Istorijoje apie Danielių Dalbą (joje žaidžiama *Vilniaus pokerio* intertekstu ir atpažįstame jo autorių Ričardą Gavelį) Dalbos sąskaitos Donelaičiui užima nemaža vietos ir yra savaip vaizdingos, tad pacituokime nešykštėdami:

Jums tas mūsų tautinis epas nekelia jokios, nė mažiausios problemos? Šita murmelė atbukusiam girnų arkliui, besisukančiam keturių metų laikų ratu? Šito sušikto juodaskvernio batvinių Homero *Iliada* žemės ūkio vergams? Šita *Odiseja* daržovėms, pūvančioms nesibaigiančiam sezoniniam cikle? Su savo nuostabia, tiesiog herojiška paradigma „tarnauk savo ponui, šiukštu nebandyk nieko nauja, neik į miestą, nesikeisk“? Su mantra hegzametu „esi menkas, esi menkas, esi menkas“, „esam griešni siratos, biedni nabagėliai“, nieko daugiau? Ir su receptu visiems gyvenimo atvejams: „kantriai palūkėkim“? Su savo puikiuoju epilogu, su savo *motto*, savo finaline ištarne „Vargsim“?! Koks tautos epas, toks ir jos gyvenimas; dievaži, tą suknistą donelaiitišką

„Vargsim“ reiktų pradėti spausdinti ant visų litų banknotų, kaip „*In God We Trust*“ ant dolerių! Nacionalinis devizas, paradigma, gaji jau šimtmetį! Vargo entuziastai, profesionalai ir virtuozai, galėtume vesti seminarus tarptautinei auditorijai – mokyti pasaulį, kaip profesionaliai vargti ir kantriai laukti savo galo nieko nedarant, vien tik kantriai „trūsinėjant ant laukų“! Po galais, norėčiau pamatyti tą tipą ar tipus, kurie šitą vargo rašliavą išvilko į dienos šviesą ir šitaip prasuko mūsų tautinėms tapatybės reikmėms! Įtraukė į mokyklų programas ir pradėjo mokinukams kalti į galvas! Nabagėlio sindromą, kantrų pasyvumą nuo mokyklos suolo, su nepatenkinamu pažymiu vien už mintį, jog šitai gali būti visiškas šūdas! Konceptija ne prastesnė už „tarybinį žmogų“ – už žmogų, kuris be tarybos, be bandos palaiminimo nesugeba nieko daryti pats. Nesugeba būti vienas. (p. 189–190)

Kaip matome, Dalba *viežlybumu* netrykšta, mat jis autorės valia yra dar ir Dalba-Jobas, o be to, užsiminus apie Donelaitį, jam pakilęs kraujospūdis ir trūkusi kantrybė... Taigi turėtume būti supratingi ir atlaidūs, juolab kad Dalba sukonstruotas kaip pabrėžtinai fikcinis personažas, iš kurio pabaigoj tik fikcija ir lieka. Tokie personažai labai pravartūs *roman à clef* tipo istorijose (aprašomi tikri asmenys, įvelkant juos į literatūrinį rūbą), kurias Sabaliauskaitė nuoširdžiai mėgsta. Mat gerokai padidėja tikimybė, kad, panašiai kaip Dalba, susinervins ir užkibs daugiau skaitytojų. Antra vertus, iš pramanytų būtybių atsakomybės juk nepareikalaus, tad jų smailiu liežuvėliu gali krauti ant klasikų (ir ne tik) ką nori ir kiek tinkamas.

Į ką gi smeigia Dalbos dekonstrukciniai dūriai? Labiausiai jam kliūva tautiečių agrokultūrinis nuolankumas ir jo krikščioniškos šaknys, ašvienio rambumas, užkalkėjęs baudžiauninko kompleksas, sumetafizintas vargo ir apatijos etosas. Kitaip tariant, žinomi tautinio mentaliteto ir laikysenos stereotipai, kuriuos rauti su šaknimis geistume ir mes su tamstomis. Tačiau kai mūsų civilizacinio atsilikimo ir visokio stuobriškumo (nepasakyti *dalbiškumo*) šaknis knisama pirštu rodant į Donelaitį, iškyla klausimėlių.

Žodį *vargsim* Dalba girdi kaip *vergausim*, kaip *nabagėlio sindromą*, taigi jį žeidžia tariamai primityvus Donelaičio socialumas, kurį vieną tegirdi ir temato. Vertina, kaip sakoma, pagal savo sugedimo laipsnį. Vis dėlto plunksnos meistras, kokiu pristatomas Dalba, galėtų būti imlesnis. Trūksta estetinės, etinės ir istorinės klausos, rašytojau D.-J.? Nes rašytojas neprigirdi, kad *vargsim* – ne tik Donelaičio, bet ir visos mūsų istorijos bei kultūros žodis, kuriame įdainuotos, įkalbėtos egzistencinės mūsų tautosakos ir lyrikos prasmės. Žodis išgaubto, o ne dalbiškai plokščio

skambesio. Dalba jame girdi tik baudžiauninkišką servilizmą ir uodžia tvartų kvapus (tą jis tikrai sugeba ir gambiai sublimuoja į savo žodyną), demonstruodamas *savąjį* būties supratimą. Akivaizdu, šiuolaikinis dalbiškas žmogus nenori vargti, jis norėtų be vargo rašyti saldžius gyvenimo vaisius ir turėti garantijų, kad tai daryti jam niekas nesutrukdytų. Dalbiška būtis – tai užsimiršimas *self-made* šiapusybėje, buvimas be kančios ir pasiaukojimo pastangų, o jei pastangų vis dėlto prireikia, už jas turi būti užmokėta, pageidautina pagal *perku-parduodu* principą. Tokią dalbišką būtį mes, vartotojų gadynės įkaitai, „turime“, panašiai kaip „turime gerą laiką“ – nes tokioje būtyje buvimo vargą ir džiaugsmą turi išstumti turėjimo malonumai. Pagal panašią malonaus turėjimo logiką šiandien smagiai liedinamas naujųjų video ir audio šviesulių *credo* – tavo gyvenimas turi tapti sėkmės istorija (neatsitiktinai tarp Donelaičio kaltinimų – kaltinimas už panieką sėkmei ir individualumui). Įsirašykite šį *credo* į savo smegenų vingius visi, kas laikote save talentingais ir ambicingais, išmaniais ir mobiliais. Lygiuokitės į telefonus.

Kai lietuvė nuotaka tekėdama maldaudavo tėvų „vaduokit mane iš vargelio, vaduokit“, ji nereikaludavo, kad artimieji uždraustų jai tekėti ar griautų tradicinės šeimos pamatus, kaip šiandien pageidautų netradicinės šeimos apaštalai. Ji tik išsakydavo (psichoanalitikai patikslintų – sublimuodavo) nujaučiamą savo būties dramą, kur turės grumtis gyvybės ir mirties gaivalai, kur teks patirti neišvengiamą būties rūstį, vargti ir išverti. Ir darydavo tai ypatingu būdu, sukilninančiu ir pačią varganą būtį, ir nuo sugyvulėjimo gelbstinčiu vargstantį žmogų. Dalba šių giliųjų lietuvio dvasios obertonų jau negirdi ir nenori girdėti. Jam nusispjaut ant tokių ištarmių kaip *vargai šakoja, vargai lapoja, vargai vartuose žydi*, kurios gimė ne pagiežingo vergo, o liaudies poeto širdyje. Bet ko norėti, juk Dalba prozininkas, ne poetas, jam valia kirsti, perfrazuojant Nėrį, kumštim geležinėm, o Donelaitis su savo būrais tegu sau atsakinėja kalbos gimtosios gražumu. Taip taip, sau. Tikrai ne mums, išmaniems mobiliesiems.

Jei kalbėsime apie socialumą, tai Donelaičio *vargsim* visų pirma yra socialinės jautros ir bendrystės gestas, reiškiantis tapatinimąsi su būrais baudžiauninkais – labiausiai vargstančiu socialiniu luomu. Mąstant dalbiškai, toks jautrumas – vulgarus ir žeminantis dalykas, „batvinių Homero *Iliada* žemės ūkio vergams, *Odisėja* daržovėms, pūvančioms nesibaigiančiam sezoniniam cikle“. Dalba nepajėgus atskirti, kada autorius su būrais solidarizuojasi, o kada pašiepia jų greitą išponėjimą ir pasiūlo *vėl užsimauti vyžas ir eiti pas Bleberį slūžyt* (visai sveika rekomendacija išglobalėjusiems dalboms ir šiaip staigiai prakutusiems tautiečiams, kurie

savo tebevargstančius brolius *per drimelį laiko*). Vargas *Metuose* yra ir darbas, kurį, įskaitant baudžavinį, dera nudirbti greitai ir linksmai: „O mėžk greitai ir linksmai pakvipusį skarbą!“ („Vasaros darbai“, 275). Darbas čia teikia fizinės sveikatos, kuri neatskiriama nuo moralinio sveikumo. Iškalbinga „Vasaros darbų“ pradžia, kai, pasveikinęs margą svietelį ir žmogų, autorius džiaugiasi, matydamas, kaip tas žmogus „[l]inksma, sveiks ir drūts miegot į patalą kopa“. Įtariu, kad šiuolaikiniai dalba-jobai apie tokį sveiką ir ramų miegą gali tik pasvajoti, nes, kaip esame patyrę, dirbti jie nemėgsta – mėgsta *verstis ir gerai prasisukti*, o savo drumstą sąžinę nuraminti *vidiakais*, krepšiniu ir alumi. O tie, kuriuos traukia rašytojavisimas, dar mėgsta dalyvauti projektuose, mugėse ir žiniasklaidoje.

Donelaičiui vargti reiškia ne pasmerkti save vergovei, bet suvokti būties tvarką, išverti ir galiausiai laimėti gyvenimo pergalę prieš mirtį ir nebūtį. Tai reiškia taip išverti gyvenimą, kad galėtum juo džiaugtis kaip būties dovana. *Metuose* vargsta ne tik žmogus, bet ir visa gyvija, vargsta idant švęstų džiaugsmingą gyvybės pergalę: „O štai ir taip parvargęs nieks nedejavo, / Bet visi visur sumišai šokinėdami džiaugės“ („Pavasario linksmybės“, 41–42.) Dalba lieka kurčias ir aklas (klasikas tokius vadina *apjekėliais*) donelaitiškam gyvenimo džiaugsmui ir pasitikėjimui būti, nejaučia sveikos vargo ir džiaugsmo, tamsos ir šviesos pusiausvyros, meistriškos kontrastų žaismės, kai socialinis vargas yra ir nemeluotas ontologinio džiaugsmo pažadas. Juk, anot Pričkaus, „prisivargę daug, širdingai vėl pasidžiaugiam“. Pavasarį „ne verkt, bet linksmintis visi susirinko“ („Pavasario linksmybės“, 29). *Chiaroscuro* specialistė kažkodėl pašykštėjo Dalbai pastabumo, išreikšdama požiūrį kartos ir socialinės grupės, kuri socialinį vargą tapatina su būties skurdu, o patį vargantį laiko pasigailėtinu *lūzeriu*. Šitaip tikrasis būties vargeta, manipuluodamas akcentais ir efektingai frazuodamas, gali suvaidinti didelio novatoriaus ar reformatoriaus šou.

Įveikti savo kompleksus, nebijoti pavargti, nepainioti vargo kainos su jo verte – šią donelaitišką vargo pamoką vėliau Maironis įtraukė į mūsų tautinio atgimimo programą, išvelgdamas joje universalaus socialinio dėsnio prasmę:

Mainos rūbai margo svieto:
 Silpnas kelia, tvirtas griūva;
 Nebijokim vargo kieta,
 Juk be jo galiūnai pūva!

„Tu girele, tu žalioji...“

Šiandien ne nuodėmė savęs paklausti, ar dabarties civilizacija didele dalimi pūva ne dėl to, kad bijo vargo kieto, baltarankiškai jo vengia ir stengiasi išstumti iš savo sąmonės?

Pro dalbiškus akinius įžvelgiamas baudžiauninko ir vergo kompleksas išduoda paties Dalbos kompleksus su jam būdingais mentaliteto bei išsilavinimo ypatumais. Tai, kas Dalbą alergizuoja kaip *murmėlė atbukusiam girnų arkliui*, juk iš tiesų yra socialiniu ir politiniu požiūriu rezistencinis, netgi maištingas kūrinys. Kitaip Liudvikas Rėza savo 1818 m. leidime nebūtų cenzūravęs prieš kolonizatorius vokiečius nukreiptų eilučių, kurios ir buvo pagrindinė kliūtis *Metams* skintis kelią į viešumą. Donelaitis tautą ir jos vargą suvokė oriai ir toliaregiškai, išaukštindamas tai, kas atėjūnų buvo žeminama. Jo pasirinktas Vyžlaukio valsčiaus pavadinimas buvo sąmoningas iššūkis tiems, kurie „lietuvninką už vyžą“ laikė, ir pačiam Prūsijos karaliui Frydrichui Vilhelmui I, kuris 1724 m. įsaku buvo uždraudęs savo karalystėje avėti vyžas. Jei Dalba turėtų estetinę ir etinę klausą bei filologinę nuovoką, gal būtų įstengęs *vyžas* susieti su donelaitišku *viežlybumu*, kurį, įspėja Donelaitis, galima lengvabūdiškai pražaisti – „taip lietuvininkai savo viežlybumą pražaidė“ („Vasaros darbai“, 355). Išvada nelinksma ir galiojanti mums visiems – Dalba iš esmės Donelaičio *neskaito* ir nenori to daryti. Tikriausiai, neskaito kaip atraminio mūsų kultūros teksto, kaip natūralios savasties, o tiktai dekonstruoja–deknebinėja, graibdamasis savo globalinės tapatybės – kol galiausiai išplauna prigimtine tapatybę, su vandeniu išpildamas ir kūdikį. Dalba jau užtikrintai priklauso viežlybumą praradusių žaidėjų pogrupiui ir jo visa tragikomika ta, kad norėtų tuo didžiūotis.

Itin neaukštos prabos yra Donelaičio kaltinimas sovietinio kirpimo kolektyvine ideologija. Būrų poeto bendruomeniškumas, jo širdingas *mes, vyžoti būrai* – tai vidinio solidarumo ir moralinio palaikymo išraiška, neturinti nieko bendra su prievartine socializmo lygiava ar nuasmeninimu. Ir jau visai prašunama pro šikšnelę, kai Donelaitis – tiesa, jau ne Dalbos, o jo pašnekovo lūpomis – siejamas su kanukais ir ekskrementais (mat, apdainavęs mėšlavežį ir parašęs „Pasaką apie šūdvalaį“). Atkreipsime dėmesį, kad donelaitiškas *šūdas* ir apskritai skatologinis žodynas (įskaitant mūsų anksčiau pacituotą Nobelio norėtojų epitetą) šioje novelėje liejasi laisvai, tačiau Dalbos vadeliotojos ir Donelaičio intencijos skiriasi iš principo. Donelaičiui stipresni žodeliai buvo autentiška kalbos tikrėnybė ir jo priešsrovinio demokratizmo argumentas, o Sabaliauskaitei – tik stilius įvaldžiusio rašytojo poza. Apskritai šioje smulkiosios prozos knygoje autorė ko-

ketuoja su vulgarybėmis ir necenzūrinio naratyvu, turėdama iliuzijų, kad moralizuojantį viežlybumą sutriuškins demoralizuojančiu dalbišku chamizmu. Tuo tik parodydama, kad dar nėra atspari madingų imagologijų gundymams. Žemaičiai tokiems auksaburniams dalboms, kurie „kiaulėms ant garbės vis kiauliškai šūdinėja“, pasako trumpai drūtai – kuom kvep, tuom ir kitą tep.

Autorė niekaip neatsispiria madingai postmodernaus diskurso tendencijai – griebtis krimonogeninio žargonu ir manierų, pagiežingos, bjaurasties ir keiksmų kupinos kalbos, savaip atspindinčios bendresnę postmodernybės nuostatą, jog žmogaus gyvenimas tėra beprasmiškų epizodų stumdymas, todėl valia į viską spjauti ar pasiūsti velniop. Bet ar toks stūmimasis beprasmybėje nėra tikroji baudžiava ir vargas, į kurią įsistumiame? Ar toks šliaužiojantis natūralizmas nereiškia vidinio kapituliavimo prieš smurto ir mirties kultūrą? Žinia, toji vidinė baudžiava labai greitai įgyja socialinės baudžios, netgi vergovės formas, kurios jau ne Donelaičio epochos nuopelnas – pakanka prisiminti prekybą žmonėmis ar lietuvių emigrantų vargus. Deja, maištas prieš tai irgi gali būti vargingas, kai maištaujama ta pačia primesta baudžiavine kalba. Dalbai, be abejo, patiktų Mariaus Ivaškevičiaus *Išvarymas* – kuris vis dėlto yra ir išvarymas iš kalbos, svetimos okupacinės jėgos įsiveržimas (tikriausiai, kolaboruojantis įsileidimas) į kalbos teritoriją, kuri rašytojui turėtų būti vertybių vertybė. Ką gi, dalbiško kirpimo literatai irgi *vargsta*, jau kelis dešimtmečius platindami viešosios keiksmo erdvės ribas, matyt, šitokiu būdu įgyvendindami savąją tapatybės paradigmą „nesi menkas, nesi menkas“.

Dalbos rašytojišką *aš* neblogai demaskuoja pagiežingos sąskaitos su Just. Marcinkevičiumi, kurioms skiriamas tolesnis į citatą netilpęs pasažas. Tasai *aš*, atsiprašau, *AŠ* niekaip negali atleisti Marcinkevičiui tautos meilės ir populiarumo ir ginčijasi ne su jo kūrybos estetinė verte, o su jos ideologija ir socialine recepcija (tai būdinga visiems plunksnos broliams, pasišovusiems išklubinti jo autoritetą). Ginčijasi nė nejausdamas, kad šitaip paveldi blogiausias socialistinio realizmo ir sovietinės rašytojystės tradicijas – vertinti ne meniškumą, o idėjas ir ryšį su masėmis. Nesvarbu, kad šiuo atveju tas ryšys vertinamas neigiamai (suprask, kaip blogai, kad nevertą Marcinkevičių mylėjo visa Lietuva). Beje, nereikėtų apsigauti – taip tik deklaruojama tekstu, o potekstėje glūdi kiek kitokia mintis – blogai, kad mylėjo ne tą. Ir ne tie. Ir ne taip. Kas be ko, čia kyšo nuodinga strėliukė ir dabarties kritikams, neįvertinantiems tų, kuriuos reikia.

Akivaizdu, kad donelaitiškas *vargsim* koduoja ir socialinio optimizmo bei krikščioniškos vilties idėją. Todėl savaip dėsninga, kad šią idėją taip dirgliai atmeta atstovas civilizacijos ir ideologijos, kuri atnašauja mirties, o ne gyvybės kultūrai, kur meilę išstumia neįpareigojantis Eroto ir Tanato santykiavimas, kur įsipareigojimus Kitam ir kitiems atstoja įsipareigojimas Savo Sėkmei ir Individualumui. Tai atstovas mums jau neblogai pažįstamos globalios susvetimėjusios visuomenės, kuri yra praradusi ne tik optimizmą ir viltį, bet ir socialinės egzistencijos prasmę, kuri yra uždariusi žmogų šiapusybės vienutėje ir užmiršusi fundamentalią tiesą, kad *negera žmogui būti vienam* (Pr 2, 18). Tikras kuriozas, kad kalakutišką kaltinimą *nesugeba būti vienas* Donelaičio žmogui meta tas, kuris savo puikybės neįstengia šio negerumo išverti. Arba išvargti.

Tai, kad Dalba & Co. Donelaičio vertybių atžvilgiu *iltinį griežtia*, galėtume aiškinti ir banalesnėmis psichologinėmis priežastimis. Kartų konfliktas senas kaip pasaulis, o jo iššūkio-atsako revanšistinę logiką neblogai atskleidžia dar 1930 m. užrašytos Juozapo Albino Herbačiausko mintys: „Jaunųjų kartos dauguma, atėję be kovos, be pasišventimo ‚ant gatavo‘, labai pigiai įgiję pigius ‚autoritetus‘, mėgsta smerkti senos kartos kūrėjus, mėgsta bent vieną kartą į savaitę jų kapus apspjaudyti“ (J. A. Herbačiauskas, *Erškėčių vainikas*, Vaga: Vilnius, 1992, p. 383). Pasirinktą dalbo-jobišką spaudymo formą būtų galima pavadinti ir savišpajauda – tai viena iš tautinio sporto atmainų, kurią pažanguolis Dalba perima iš savo taip kritikuojamo tautinių stereotipų komplekso.

Beje, tą paskutinę *Metų* eilutę: „Ir mes vėlei ant laukų trūsinėdami vargsim“ galima perskaityti ir kaip Voltaire'o *Kandido* pabaigos palinkėjimą kiekvienam darbuotis savo sode. Donelaitis buvo neprastas sodininkas ir manė, kad ilgiausiai išliks ne jo kūryba, o pasodinti medžiai. Iš esmės jis neklydo, nes išlieka tai, kas gyva, kas šaknimis atsiremia į žemę, o šakomis tiesiasi į dangų. Jo žemėje įsišaknijusių ir dangopi kreipiančių medžių-žodžių darbas nelengvas, bet tik šitaip triūsdami-vargdami jie teikia mums gyvybės visais metų laikais. Sakydamas *vargsim* Donelaitis tarsi sykiu numatė, kad ateis laikas, kai iš gyvybės medžio pasidarysime dalbas ir imsime knisti to paties medžio šaknis. Irgi vargas... Taip, klasikos tekstai, visai kaip mes su tamstomis, turi dirbti, plūsti. Tad viežlybai vargsime kaip vargę, o pasikėlę ir dalbomis mosuojantys nenaudėliai galės pas Bleberį slūžyt.